

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Diploma Pauli III. ad Carolum V. eum arguentis ob Edictum
Spirense.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

CAPVT VI.

Diploma Pauli III. ad Carolum V. eum arguentis ob
Edictum Spirense.

Charissime Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex Edicto Maiestatis tue acta Conuentus tui Spirensis cognouimus; de quibus cum nostram sententiam distimulare paternus noster amor erga te non patitur, tum vero officij & muneris à Deo nobis per Christum commendati ratio in cura Vniuersalis Ecclesie, vt apertis verbis te admonere compellit. Nec verò parum nos ad hoc mouet graue seueritatis Diuine in Heli Sacerdotem exemplum, in quem liberos indulgentius tractantem, & ad eorum errata conuientem, exiit seuera illa Dei in hac verba sententia: Quia indigna nouerat agere filios suos, nec corripuit eos, idcirco (sicquit Deus) non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vsque in æternum. Hæc quidem Dei sententia fuit, quam statim liberorum primùm, deinde ipsius Heli repentina & violenta mors consecuta, hincq; posteritatis à Sacerdotio repulsa verbum Domini verum & ratum fecerunt.

Nos vero, Fili, cum à te indigna quedam decreta in Conuentu Spirensi ex ipsis actis animaduertimus, indigniora verò designata esse, & talia, quod si propositum exitum, quod Deus auertat, consequantur, non solum in certissimum anime salutis periculum adductura, sed Ecclesie paci & vnitati, cui super omnia studere debemus, maiorem quàm quâ hactenus laborarit, perturbationem sint allatura; nolimus sanè prætermittere, quantum à Deo nobis honore & amore Primogeniti commendatum, his nostris litteris de tanto tuo & Ecclesie periculo admoneremus. Quamquam quidem te non vt Heli filios admonendum duximus, quos deprauata voluntas, & consuetudo peccandi indociles propè ad rectam disciplinam reddiderant: sed te eum potius, qui multorum annorum cursu non abiit in consilium impiorum, quo maiorem in spem venimus, non frustrà nos admonitione paterni est apud te vsuros. Omnia verò, Fili, in eo sunt, si ab vnitate Ecclesie te abduci non sinas, à consuetudine Maiorum tuorum, religiosissimorum Principum non recedas; sed eundem, vt debes, morem in omnibus, quæ ad Ecclesie disciplinam, ordinem, & instituta pertinent obserues, quem multos annos summa cum pietate animi tui significatione edidisti. Is verò est ceteri modi, vt quoties de his quæ ad Religionem pertinent disceptatur, ad Sedem Apostolicam iudicium referatur, nihil illà inconsultà statuatur. Tu vero nunc, Fili, cum vel de Concilio Generali, tamquam de remedio omnium opportunissimo afflictiis Ecclesie rebus, & ipsius in primis Germaniæ, metuentem facis; vel de Nationali, cuius etiam meministi, vel de futuro ad præ-

non Autumnum Imperiali Conuentu, in quo de Religione, ceterisq; rebus, que ad illam pertinent, tractare promittis, ita agis, ita statuis, vt suppressas eius nomen vbique, cui diuina & humana Iura, approbante tot seculorum consensu, supremam cum cogendi Concilia, tum statuendi de his, & ordinandi que ad Ecclesie vnitatem vtilitatemq; spectant, auctoritatem dederunt.

3 At verò neque hæc sola sunt, in quibus conquerimur, Ecclesia & Maiorum abs te morem, atque institutiones Diuinas minimè seruatas fuisse; sed alia præterea, & ea quidem non pauca peracti iam Conuentus decreta leguntur, que maximè & pietatem ledunt, & omnem legum ordinem confundunt. Nam, quod laicos de rebus spiritualibus iudicare vis posse, neque laicos modo, sed nullo discrimine laicos, & damnatarum hæresum assertores; quod de bonis Ecclesiasticis, & de eorum futuris controuersis statuis; quod eos, qui extra Ecclesiam sunt, & per Edictum tuum pridem damnati, honoribus pristinis in iudiciis ac tribunalibus restituis, atque hoc pro tua & Imperatoria potestate facis; minimè approbantibus ceteris, qui in antiqua & sancta obedientia perseverant: Quid tandem horum cum Diuinis institutionibus ac legibus, quibus perpetuò Ecclesia est gubernata, conuenit; Quæ omnem potius disciplinam, omnem ordinem, sine quo nullus hominum Cætus regi potest, ab Ecclesia prorsus tollunt? Hoc verò, quò magis ab omni relligiosa disciplina & consuetudine Maiorum sunt aliena, eò minùs Nobis persuadere possumus, è tuo ipsius sensu illa vniquam emanare potuisse; sed eandem pietatem animo tuo suppressam quidem ad tempus malorum consiliis, qui huic sanctæ Sedi sunt rebelles, putamus. Qui si à te impetrare non potuerunt, vt que contra eam facere volebant probares, saltem vt eiusmodi Edictis aliquam abalienati animi tui significationem dares, abs te contendisse, facile possumus iudicare. Id verò eos impetrasse tantò magis dolemus, quantò id tibi & Ecclesie, nisi citò ad te ipsum redeas, maiori damno & detrimenta fore, nobis maximè est persuasum.

4 Quod non possumus non in dies magis magisq; timere, quò attentius consideramus, quibuscumq; amicitiam inieris. Si enim, vt inquit Apostolus, corrumpunt bonos mores colloquia mala, quantò grauius, si quis cum malis conuincta consilia & fœdera habeat, hoc de eo timendum erit? Quamquam quidem non dubitamus, sub spe pietatis, vtilitatis, honoris, ad hæc eos te sollicitasse; sed nullum prorsus est tam malum consilium, quod non specioso aliquo eiusmodi nomine, quasi vestè pretiosâ se ornet. Tu verò, Fili, interroga potius Patrem tuum, & annuntiabit tibi, Maiores tuos, & dicent tibi: hi enim omnes vnâ voce te ad vnitatem Ecclesie, atque honorem & obedientiam huius sanctæ Sedis hortantur, atque iam pridem factis ipsis sunt hortati. Si verò sanctissimum quemque, & in diuinis Legibus peritissimum

consules, grauisimas in eo diuina ire vindictas proferent, qui quatuordecim de causa, quacumque pietatis specie adducti, summi Sacerdotis munera sibi sumere voluerunt: est vero ea maxima, quam rebelles adducere soleant, cum Principes eius Cathedram ascendunt, atque ut ius & auctoritatem capessendi causas Religionis & iudicandi sibi assumant, hortantur. Sacerdotum enim negligentia pro stimulo ad impellendum eos utuntur, ut Ecclesiam in componendis Religionis controuersis, & in ordinandis Ecclesiis, in se suscipiant. Quis enim hoc factum non dignum summa laude iudicet? Nemo quidem, si factum tantum respiciatur: sed ut ex domo bene constituta, in qua diuisa officia & munera non licet vnicique pro suo arbitrio omnia exercere, etiamsi singula in suo genere sint preclara: quod quæstant, quamuis bono id animo faciant, à patre tamen familias meritis reprehenduntur; quippe qui suo intempestiuo zelo, quod pulcherrimum est in domo, nempe ipsum ordinem, sine quo nulla domus diuini stare potest, quantum quidem in ipsis est, tollunt, & prudentia eius, qui illum instituit, summam iniuriam faciunt. Sic prorsus in Ecclesia Christi, que est Domus Dei, in qua omnia munera sunt dispersita, & singula singulis ita distributa, ut inferiores superiorum officiis non fungantur, eo minus licet ordinem perturbare, quo maiori prudentia est ordinata Ecclesia, quam de villa domo cogitari possit: estque ea semper grauisima in Dei prudentiam ac sapientiam iniuria. At non omnes hæc vident. Sed nec te etiam satis adhuc videtur arbitramur, Cæsar, quantum iniuria inferas Diuine Prouidentie in hac Domus Dei, in qua supremum munus Sacerdotibus est commendatum, cum horum tibi partes & honorem sumis. Nec verò vidit Oza, cum honoris causa Arcam Dei curru bouum uectam prosequens, illis calcitrantibus manu adiuuata, dum ruinam timet, sustentare voluit. Quis verò hominum hoc factum improbare ausus esset? Vel quis non potius illud summopere laudaret, quod Sacerdotibus absentibus in presenti periculo ruine ipsius Arca, quam bos lapsus, ut inquit Scriptura, iam inclinauerat, manum ut eam sustineret adiuuauerit? Nemo quidem hoc non ut pie factum laudasset, nisi seueritas vindictæ minimè id sibi gratum fuisse Deus ostendisset, cuius quidem vultu Ozam statim à vita sustulit, nullam aliam ob causam (Scripturâ testante) nisi quia temerè quod ad Sacerdotum & Leuitarum officium pertinebat, implere ipse ausus esset. Tantum verò peccatum in hoc facto fuisse quisquam cogitasset? Sed ex hoc exemplo Deus nos admonere voluit, ne in eandem Diuine ire laqueum incidamus. De qua nunc, Fili, te admonere volumus, ne fallacibus illorum persuasionibus adductus, qui in ore semper habent reformationem Ecclesie, in tanto non bouem, sed Sacerdotum quasi laqueum cætu, quorum illa humeris sustentatur, tu manus temerè adiuueas.

6 *Est enim hoc Sacerdotum Dei munus atque officium. In eundem verò laqueum inciderunt Dathan & Abiron, atque Core, qui agrè ferentes, in sancto populo unum præ ceteris dignitate summi Sacerdotis fulgere, se tam Moysi quam Aaroni opposuere, cum dicerent: Sufficit vobis quòd omnis multitudo Sanctorum est, & in ipsis est Dominus: quid eleuamini super populum? Licet verò hæc verba contra ambos dicta videantur, tamen Moysi interprete didicimus, omnis eorum indignationis causam summum Sacerdotiam Aaroni fuisse: non enim ubi omnis multitudo est sancta, virum aliquem eminere dignitate æquum esse censebant. Quàm verò grauius hæc res displicerit Deo, insigne in eos Diuini iudicij & seueritatis exemplum ostendit, quos terra dehiscens unà cum vniuersa suppellectili & omnibus bonis viuos absorpsit.*

Hæc verò vetera nunc recito, quia (vt inquit Apostolus) in figura contingebat illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines secularum deuenerunt: vt discant omnes, si in Sacerdotio, quod deseruiebat Tabernaculo & umbra, quodq; unà cum Tabernaculo abolendum Diuina Prouidentia statuerat, tantam curam Deus ostenderit, vt ne minimam quidem in eo mutationem ab humano ingenio inultam permiserit; quando maior reuerentia tribuenda sit illis Sacerdotibus, qui non amplius seruiunt typo & umbrae abolendæ, sed ipsi verò Tabernaculo, quod numquam transferitur? quantòve minus de mutatione vel minime ordinationis, quæ ad eos pertinet, cogitare debeant? quantò denique grauius, & magis intolerabili superbiâ putabimus eos in Diuinam Prouidentiam peccare, qui vel hanc confundere, ad se transferre postulant, vel alio modo de illa statuere volunt, quàm longa Ecclesiæ consuetudo, fundata in testimonijs Scripturarum, promittit & declarat?

7 *Quocumque verò modo, quacumque specie pietatis hæc preposita tententur, radicem quidem mali superbiam, Deo semper odiosam esse non est dubium. Id quod maximè declarat Ozia Regis exemplum, in quo simul & radicem huius mali, & grauem illius vindictam Scriptura nobis exprimit. Hic autem Rex aliàs laudatissimus, idq; testimonio Scripturæ, in hoc tantum superbiæ arguitur, quòd incensum ad Altare Thymiamatis adolere voluerit. Quis verò hanc voluntatem non piam potius, quàm superbam iudicasset? Sed Spiritus Dei in Scriptura, cum ad huius facti narrationem peruenit, Eleuatum, inquit, est cor Ozia. In quo verò eleuatum? nempe quòd alieno ministerio fungi voluit, de quo postquam à Sacerdotibus admonitus, nec illis parauisset, statim à Deo leprâ est percussus. Hæc verò nunc, Charissime Fili, recensemus, vt intelligas, si superbum fuit Ozia factum in adolendo incenso super Altare Thymiamatis, quantò superbius sit, hoc tantum adolere incensum super Altare Corporis Christi, ceteraq; quæ Religionem ipsam*

ci. e.
Trid.

1544.

ipsam comitantur persequi? Quid autem? an non putas, hoc incensum esse coram Deo, leges de Religione sancire? Est quidem incensum, id est, omnino Deo gratissimum (nullum enim odorem tibi persuade Deum gratius suscipere) sed non est tuum munus illud, Imperator: est Sacerdotum Domini, est nostrum in primis, quibus Deus potestatem ligandi & solvendi dedit. Vnde vero in quam tu partem templi intres, cum hodie tibi ministerium sumis, non quidem in atrium, aut in Sancta, ut Ozias: non enim tantum Sanctam est hoc factum, sed Sanctissimum. Cum ergo prudentiâ tuâ huc tu penetras, in Domum Domini tu penetras, & in Sancta Sanctorum, atque ipsum Corpus Christi penetras, eius officium tibi arrogans. Nec te excusat, quod factum sit factum, vel quod non perpetuas, sed ad tempus, hoc est, usque ad futurum Concilium duraturas leges laturum te esse dicas: ut enim id proprium sit; tamen in eo, cui Deus hoc ministerium non dedit, maxime est impium. Sumis enim tibi eam personam, quæ propria est Dei, cui solum de sacerdotibus iudicium relinquitur, quam ne ad tempus quidem cuiquam sumere licet. Dei enim vox est ad malos Sacerdotes: Ego ipse, inquit, super Pastores requiram gregem meum de manu illorum: quod ut suo tempore penitus facturus est Deus: ita si quis interim quasi de manu eius præripere tentaverit, is semper pro tali ausu gravissimas pœnas dedit. Veluti contra nullo unquam seculo intermisit certis quibusdam signis testari, illos moribus gratius tum interius tum exterius, & omni genere bonorum dignos esse, qui augendo & ornando Sacerdotum genus, Ecclesiæ suæ unitatem, & Principem Sedem auxilio & gratiâ fovérunt, ut in Constantino Magno, in Theodosio, in Carolo Magno accidisse videmus, quibus nulli unquam Christiani Imperatores vel divinis gratiis, vel victoriis illustriores fuerunt. Contra vero Deus eos, qui Sacerdotibus resistere, non solum passus est in omne genus turpitudinis labi; sed sæpe & insignibus quibusdam pœnis in retributionem Divinæ iræ suæ castigavit. Nec vero nunc de illis loquimur, qui Ecclesiæ nascentem adhuc extinguere sunt conati, Neronibus, Domitianis, & eiusdem generis reliquis; sed de iis, qui illam persecuti sunt iam adultæ ætate, incipientem in Principes auctoritatem sui muneris exercere, postquam constituta iam & confirmata est Petri Sedes in oculis omnium Principum. Qui vero huius auctoritati resistere, à Deo sic castigatos constat, ut manifeste appareat, quàm grata sit ac semper fuerit Deo huius Sedis obedientia; contra autem, quàm ingrata & odiosa in eandem inobedientia.

In primis cum ex Imperatoribus, qui in apertam defectionem & contemptum huius sanctæ Sedis erupit, legimus fuisse Anastasium Primum; quem à Gelasio Pontifice Romano admonitum, ne Acacii Episcopi Constantinopolitani, à Sede Apostolica damnati, partes fovéret; cum nec monitis eius parvississet, & Hormisdæ eiusdem successoris Legatos, ad eum ea de causa missos,

ut a communione cum hæreticis desisteret, contemptim primùm auditos, con-
 temeliosius dimississet, Diuina tandem ira fulmine è vita sustulit. Sequun-
 tur huius impietatis successores, sed per interna, multi alij Imperatores,
 quales fuerit Mauritijs, Constans Secundus, Iustinianus Constantini Pogona-
 ti filius, Philippus, Leo. Sed hos numerare longum esset, qui diuerso quidem
 genere mortis, sed omnes aut violento, aut ignominioso, spoliati antea Im-
 perio & omni dignitate, perierunt; ut manifestè appareat in eis vltix in-
 obedientia vindicta diuina. Quæ series vsque ad Henricum illum perduc-
 pisset, qui cum grauissimè Sedem Apostolicam vexasset, tandem eum à suo
 filio captum Leodij vltio diuina in carcere mori fecit: iustissimam quidem
 inobedientia panam ab ipso repetens, ut à filio castigaretur, qui eum, quem
 patris loco Diuina ei Prouidentia in Ecclesia constituerat, tot modis vexau-
 rat, eiusq; auctoritatem neglexerat. Id quod & de Frederico Secundo dici
 potest, nisi quod à infeliciore mortis genere est sublatus, qui filio suo, ipso car-
 nificis munere fungente, strangulatus interijt. Tametsi Deus non semper hoc
 modo rebelles castigare soleat, quandoquidem nonnullos sic desiderijs suis
 sui permittat, ut quod ad externam castigationem attinet, impudè peccare,
 & in magna rerum omnium affluentia quasi felices viuere videantur: id
 è ratione factum à Diuina Prouidentia sancti Patres pie existimarunt, ne si
 omnes hi impij castigarentur, nullum aliud tribunal Diuina Iustitiæ reli-
 quum esse homines iudicarent. Quosdam ergo hic in aliorum exemplum
 Deus, ut iustus agnoscat, aperte castigat: quosdam verò dum hic castiga-
 re dissimulat, ad Tribunal suum futurum seuerius iudicandos reseruat: nul-
 lum verò peccatum impunitum dimittit Diuina Iustitia. Ea autem omnium
 est grauissima castigatio, cum ij, qui Deum grauissimè offendunt, impudè id
 se facere existimant: omnes enim tales cacitate mentis sunt percussi, & in
 passionibus, ignominias, ac in reprobum sensum traditi, quæ ceu propria impio-
 rum flagella Apostolus numerat. Cum autem hæc omnibus impijs sint com-
 munita, tum verò maxime illorum propria, qui suam impietatem in oppu-
 gnanda principe Sede, & in Ecclesiæ vnitatem scindenda exercere. Hoc qui-
 dem in quibusdam animaduertimus, qui quo pluribus, dum sanctam erga
 illam obedientiam seruauerunt, virtutibus splendere sunt visi, eo magis post
 impiam ab eo defectionem in prodigiosas animi passionibus, auaritiæ, libidinis,
 & crudelitatis fuerunt traditi: id quod Anastasio, de quo supra mentionem
 fecimus, euenisse historia narrat. Similibus verò exemplis in hac nostra
 atate vrinam quidem caueremus! Nec verò in singulos tantum homines hæc
 vltio Diuina, castigans eorum inobedientiam erga hanc principem Sedem,
 est pernegata, sed in Nationes etiam & Prouincias, in quibus videmus, cum
 grauissimè omnium ij sint castigati, qui Christum Dominum habere recusa-
 runt, proximum miserie locum eos sortitos esse, qui Vicarij Christi auctori-
 tati

1544.

tati resistere. Duae verò Nationes à Deo in primis castigatas atque afflictas videmus, quæ olim florentissima fuere: quarum una pertinax in regando Christo permansit; altera aliquamdiu cum Vicario eius pro ceteris omnibus contendit. Illa est Iudeorum, quæ nulla maiori miseria oppressa est; hæc verò Græcorum, quæ proximè ad miseriam Iudeorum accessit, quæ proximè ad impietatem accesserat. Quare, si Christus ipse in ceteris Imperatoribus, Regibus, Populis & Nationibus numquam inultam tulit Vicarii sui spectam auctoritatem, eà interim perpetuà successione conservatâ; si tam seueris iudiciis eorum inobedientiam castigando, odiosos sibi semper fuisse huiusmodi conatus ostendit: quanto in te, Caesar, si (quod Deus auertat) hæc oppugnares, cum apud Deum tum apud homines hoc odiosius iudicaretur, qui ex illis Imperatoribus originem ducis, qui non plus honoris Sedi Apostolice detulerunt, quàm ipsi ab ea receperint? At neque hæc, charissime Fili, scribimus, quasi illo modo nobis persuadere possimus, huiusmodi te consilium in animo rata & confirmata habere: sed ut amans pater saluis filij & honoris, ac de utroque sollicitus, simul atque Edictum ipsius Spirensis Concilii vidimus, te admonendum duximus, eò quidem grauius, quo magis exploratum periculum in quo versaris habemus. Denique, si pluribus dissuasimus, ne in disceptatione super his, quæ ad Religionem pertinent componendis, tibi vel auctoritatem sumeres, non ob id scripsimus, quod disceptatione componi non maxime optaremus, qui (teste nostrâ conscientia) ut hoc rite fieret, vitam & sanguinem libenter effunderemus: sed ut exemplis tantæ Diuina Scriptura, tum ex Ecclesiasticis historiis citatis te admoneremus, ut quod ad tuum ministerium non pertinet, ipse tibi arrogares, & pro tua & Imperatoria Maestate iuberes; sed potius Constantini Magni, serui Dei proximi ac felicissimi Imperatoris exempla te hortaremur: quod tantam facimus, ut eos suo Iudici, & suis Iudicibus iudicandos & corrigendos relinquant. Ille verò, cum rogatus esset ab ipsis Sacerdotibus, ut in eorum disceptationibus se Iudicem præberet, prorsus recusauit. Cuius verba in hanc sententiam ab historiarum Scriptoribus, qui adfuerunt, citantur: Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi; & ideo à vobis rectè iudicamur: vos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcumque sint, ad illud Diuinum referentur examen. Hæc ille Magnus non tam Imperio, quod erat maximum, quàm pietate & veteris virtutibus, dixit: cui te, Caesar, in omnibus persimile esse cupimus, & optamus. Quod verò præ te fers studium & desiderium, ut componantur controversiæ in Religione, & ut aliqua disciplina morum in vniuersa Ecclesia renouatur, te in hoc quidem magnoperè laudamus, & abs te petimus, ut in hoc operum tuam præbeas ei cui Deus curam huius ministerij commisit. Ut enim te tam

quam Caput in rebus huiusmodi tractandis minimè ferendum censemus; ita
 iamquam brachij accommodatissimi tuam inprimis opem desideramus. Hoc
 verò nostrum desiderium fecit, ut ad minimam quamque spem cogendi Con-
 cily Oecumenici, non solum nos semper promptos præbuerimus ad illud indi-
 cendum, sed ubi vel minima spei scintilla eluxerit cogi posse, eò statim Le-
 gatos miserimus: quemadmodum ultimo loco etiam fecimus, quamquam
 non cum eo fructu, quem assidue optamus. Sed maluimus sanè omnia tenta-
 re, quàm vel minima occasione deesse, quam à Diuina bonitate semper expe-
 ctamus. Cum autem vniuersalis Ecclesiæ utilitatis causâ Concilium fieri
 summopere cupimus, tum verò præcipue illius inclytæ nationis Germanica,
 quæ iam pridem discordiis in his, quæ ad Religionem pertinent, plurimam
 vexata disfidet, cuius salutem (ut tua etiam Maiestas fatetur) commodissi-
 15 me per Generale Concilium opitulari Nos posse semper sperauimus. Horum au-
 tem consiliis, qui iam ab hac Sede sunt damnati, te usum esse quòd nunc con-
 querimur; non ob id quidem conquerimur, quòd semper hos remotos à tua
 amicitia esse cupiamus, aut id queramus, quia semel damnati sint, ut sem-
 per damnati maneant. Testis enim Nobis est Deus, quòd nihil magis in vo-
 tis habeamus, quàm ut oues perditas ad Dominicum ouilem reducamus; & ut
 illam nobilem Prouinciam vniuersam in Fide & Religione, cum Capite &
 reliquo corpore in omni amore atque amicitia coniunctam videamus, idq;
 ob eas quas diximus causas. Sed tu nunc, dum ij in discordiis cum Capite &
 reliquo corpore manent (de iis qui tales sunt loquimur) dum extra Eccle-
 siam sunt per Edictum etiam tuum damnati, eorum amicitiam pluris quàm
 par est facis, dum indulgentius eos tractas; cum hac tua indulgentia, &
 præteritorum Edictorum declarationes separatim à te factæ, non solum hac-
 tenus illis non profuerint ut ad saniores mentem redirent, sed potius, quòd
 re ipsâ compertum est, occasionem dederint, ut insolentiores sint facti, & ad
 occupanda vicinorum bona animosiores, disfidium certè ipsum magis hoc mo-
 16 do fouere, quàm tollere videris. Sed hos quia ad meliorem formam non iis
 quidem viis, alienis ab omni more & consuetudine maiorum, atque ab ipso
 iure Diuino, sed per Generale Concilium optimè perducì potuisse semper in
 Domino sperauimus, & nunc etiam speramus; ideo nos plus illius Prouinciæ
 commodis quàm vllius alterius consulentes, ad Germaniæ fores Tridentum
 usque Legatos nostros misimus: sed vocauimus, & non erat qui audiret;
 venimus, & nõ erat vir. Verum nec propterea desistimus, sed adhuc vocamus
 & clamamus ad te, & ad ceteros Principes. Clamamus verò cum Propheta Da-
 uide: Venite, ploremus coram Domino. Nec enim aptius principium Con-
 cily esse poterit. Et cum Daniele: Oro pro peccatis meis & populi: accu-
 so, confiteor, obsecro: Domine, peccauimus, iniquitatem fecimus, &
 impie egimus, & recessimus: nobis confusio faciei, Regibus nostris,

M m 2 Prin-

1544.

Principibus & patribus nostris, quia peccauimus: tibi autem Domine misericordia est, & propitiatio. Ad tale ergo Concilium te vocamus, in quo Angelos ipsos assessores habere speramus: qui si super vno peccatore penitentiam agente gaudent, quanto magis super vniuersa Ecclesia, cuius ipsi pars sunt, ad penitentiam congregata gaudebunt? Huc accedit, quod saluti Christiani populi ab imminente potentissimo & perpetuo Christiani nominis hoste, Turcarum tyranno, quo pacto, nisi per Christianorum coniuncta in Fide & charitate auxilia consuli possit, non videmus. Quare sterne viam, dilecti Fili, ad tale Concilium: hoc enim tui muneris proprium erit. Sterne viam, si vel pacem reddas, quantum in te est, Christiano populo, tantopere ab omnibus expetitam; vel saltem arma cohibeas, dum Ecclesia in Concilio congregari possit, ubi aequius est quam per vim vestras disceptationes decedi. Hoc verò tu, & ceteri Christiani Principes, quos etiam atque etiam de eadem hac re admonebimus, praesertim verò eum quocum bellum geris, faciatis. Iam Concilium adest: iam pridem enim indictum est; neque vix abruptum est, etsi bellorum causa in commodius tempus dilatum. Itaque huc, charissime Fili, incumbere, & hanc letitiam primum Populo Christiano, qui iam pridem intestinis bellis est attritus, reddere: deinde verò Nobis, qui te nihil charius in terris nos habere iudicamus, qui primogeniti apud nos locum in amore tenes; idque specimen diuinæ in te virtutis praebe, ut non modo Patrem te pie monentem non auerferis, quod faciunt ij quos Deus in pugnum abdicationis suis desiderijs tradit; sed ut eundem ad te tamquam Deum iubente tali tempore missum, qui labantem sustineat, & magno animae salutis periculo liberet, omni pietate amplexeris, eius vocem libenter audias, monitis obtemperes. Satis verò obtemperabis, si cum te à semita sancta, ut appellat Propheta, quae eadem est regia via Maiorum tuorum religiosorum Principum, humana consilia ut hominem deflectere potuerit, huiusmodi, de ea qualis sit admonitus, Diuinam indolem proferens redcas, ac peccata in animum inducas, nullum ut in iis, quae ad Religionem pertinent, tibi ius & auctoritatem vindices: Si Diuinam institutionem, & Ecclesiae consuetudinem sequens, ab ipsis Conuentibus Imperialibus, à quibus absunt quae auctoritatem de eiusmodi rebus cognoscendi habent, omnes de Sacerdotibus atque de Religione disceptationes prorsus excludas, & ad eorum proprium tribunal reuicias: Si de bonis Ecclesiasticis, quorum iudicium ab ipsa Domino, cui sunt conseruata, Sacerdotibus relinquatur, & commendetur, & ipsi nihil statuas; & sepositis armis aut studeas paci, aut si aliter pax conciliari non potest, Concilio Generali indicandi de iis, quae tam perniciose bella in Populo Christiano tam diu alunt, potestatem facias: Si denique ea quae per misericordiam indulgentiam rebellibus huic sanctae Sedi, & contumacibus concessisti, ipse rescindas, ac tollas. Haec enim, charissime Fili, cum ita sint, quae tuam

ipsum animam in magnum salutis periculum adducant, & Ecclesia pacem magis magisque perturbent, facile videre potes, nisi per te quamprimum his malis remedium adhibeatur (quod te facturum speramus) in quas angustias sis nos compulsurus: ut aut officio & muneri nobis à Deo per eius Filium dato deesse cogamur, cum maximo detrimento; aut iterum seuerius agere, quam vel consuetudo nostra, vel natura, vel voluntas ferant. Quamquam officio quidem deesse in tanto discrimine non debemus prorsus, nec volumus, quantum per eius gratiam, cuius vices licet indigni in terris gerimus, de nobis polliceri possimus. Insidet enim in animo, & ob oculos nobis obuersatur illud idem, de quo principio diximus, Diuina seueritatis in Heli Sacerdotem exemplum: quem non ob id quidem damnatum legimus, quod in filiis corripiendis prorsus abstinuerit; corripuisse enim eos satis constat ex Scriptura: sed quod in corripiendo, ut inquit D. Hieronymus, lenitate patris, non auctoritate Pontificis agebat. Nos lenitate patris integris propè alibi rebus vsi sumus, quibus ex Edicti forma transactis (quod Deus auctat) in Heli exemplo satis vides, in quam nos necessitatem sis adducturus. Quare tecum considera, Caesar, quid te magis deceat, quid ad tuum in primis officium erga Deum & Ecclesiam magis pertineat, quid honori & rebus tuis magis expediat: An ut brachium nostra seueritati in iis, que ad unitatem Ecclesia pertinent, prebeas; an potius illis faueas, qui hanc semel ruptam in plures adhuc partes scindere miserabiliter laborant & optant. Deus pacis, pro immensa misericordia sua tuam Maiestatem ab iniquorum consiliis liberet, ac pacis consilia in tuo corde confirmet, ut vnanimis vno ore honorificemus Deum Patrem per Iesum Christum, cui cum Sancto Spiritu sit honor per aeterna secula, Amen. Datum Roma apud S. Marcum, XXIV. Augusti M. D. XLIV.

19 Quamquam Suavis huius Diplomatis summam satis fideliter referat, tamen duo hinc eius errata, quam plurimis abdita, in aliis argumentis palam faciunt, ab eo sæpè rerum monumenta vsurpata fuisse oculis aliorum, qui partim imperitiã, partim incuriã identidem hominem decipere. Primus lapsus spectat ad subscriptionis diem, quam 23. Augusti positam ait, cum 24. fuerit. Alter ad narrationem, quã dicit, conquestum Pontificem fuisse, à Cæsare idiotis permissum Religionis iudicium: quod neque cogitauit Cæsar, neque Pontifex suspicatus est. Questus fuit, ut supra relatum, ab eo non idiotas, sed laicos admissos.

20 Hoc Diploma non nisi maturo consilio, & accurato examine conscriptum. Legi egomet mandata à Purpuratorum Coetu ei tradita, qui Pontifici ab Epistolis erat, post recitatam in Senatu summam Spirensis Decreti; quibus mandatis continentur singula ca-

* In Bibliotheca Vaticana, in libro, cui titulus, *Varia.*

1544- pita in Diplomate postea exposita; imponiturque, de duobus generatim rationem habendam. Alterum, ut charitas simul ac propensio pro se geratur in expetendo Caroli bono; simul etiam efficacia, & animorum constantia, in offensione Dei Sedisque Apostolicæ minimè toleranda. Alterum, ut ea scribendi forma adhiberetur, quæ Casarem in responsione cogeret aperire, quid in animo haberet sibi in futuro Conuentu gerendum. Quin conscriptum comperio alterum literarum exemplar minacius & acerbius, quod postea prudenti consilio temperatum. Quippe animaduersum, ubi Sacerdotes adacti conscientia in summum aliquem Principem acriter inuehuntur, cautionem esse vel maximè religiosam, si sese intra fines solius necessitatis cohibeant; ita ut is deprehendere neuiquam possit vel in immodico ardore iram laruatam pietate, vel in modica reuerentia affectatam ostentationem potestatis pro obseruantia ineluctabilis obligationis. Secus enim ea Sacerdotum increpatione haud reuerenter excipitur tamquam religiosa; sed odio habetur tamquam commotio, ac tandem conculcatur tamquam elatio.

CAPVT VII.

Memoratum Diploma breuiter expensum. Pax inter Casarem et Gallie Regem. Iterumque à Pontifice indictum Concilium.

HOc Diploma perlatum est ad Casarem à Dauide Oedatio Brixienti, qui Paulo à Cubiculis. Eidem etiam à Casare responsio reddita per grauem simul ac remissam dicendi formam, negatis generatim accusationibus, sed omisâ molestâ ac libricâ ipsarum agitatione. Quod non prius nobis compertum, quam per hos postremos menses alterius Davidis eiusdem familiae operâ, qui & Commentarios etiam communicauit. Responsio itaque Hispanicè scripta huiusmodi fuit: *Casarem, habitâ ratione maximi grauisimiq; momenti verborum ac rerum, quæ in memorato Diplomate continebantur, tantâq; iactura periculi, cui auctoritas dignitasq; Casarea, ac sui nominis existimatio exponebatur, reponere, se ad omnia responsurum in tempore, opportunitate, ac loco, quò tunc declararet, ostenderetq; admodum serio, se nec fuisse, nec præbuisse occasionem vllam incommodis qua contigerant Christiane Reipublice; quin impendisse semper omnem operam, tam in se quam in ceteris, ut illis occurreret, ac mederetur, prout probi Casaris munus & auctoritas, ac dignitas Casarea postulabat, pariterq; et Catholicum Principem decebat, eaque ratione quæ sibi conueniret in eo quod spectat ad sanctam Sedem. Quod si vnusquisque idem pro suo gradu, statu,*